

u šabopis
kaha je vsaki
četertek, in se
dobi u zalogi
na celo leto po
2 fr.; za pol
leta po 1 fr.
srebra.

SLOVENSKA

C B E L A,

berilo za obudo in omiko
slovenskega duha.

Po pošti po-
slan velja za
celo leto 2 fr.
40 kr. za pol
leta 1 fr. 20
kr. sreb. Na-
ročbino pri-
jemlje zalo-
žnik.

List. 5.

U Celju 31. Prosinca

1850.

Mesarski hlapec in njegov prijatelj.

Poleg nemškega.

Neki Genevčan (Genfer) sreča popotvaje iz Murgesa u Iverdun*) nekega mladenča, kateremu se je na oblačilu poznalo, da ga bogastvo nenadleguje. Njegova zunajnost, še bolj pa njegova tovaršija: oven namesto psa, mikate Genevčana iz njega kaj zvediti, zatoraj ga ogovori rekoč: „Vi pridete iz Murgesa prijatelj?“ — „„Je, bil sem do zdaj tam mesarski hlapec,““ mu ta odverne. — „Alj se vam tam več ne dopade?“ — „„Oh! moj dober gospod, ta oven —!““ poreče vbožec in povzdigne zdihovaje svoj pogled, kar u prašavcu še večo radovednost obudi. „Alj je to živinče, katero vas spremlja, kakor zvesti pes, vaši službi na potu?“

„„Jes sem sin revnih starejšov,““ poreče mladenec, „„kateri so me posilili, da sem se moral ker- vave mesarije učiti, do katere nikdar serca imel ni- sem. Nas šestero otrok se nobeni ni nikdar očeto- vi volji vpiral, zatorej sem tudi jes rajši vbogal, ko da bi se bil prederznil, svojega očeta s nepo- slušnostjo žaliti. Dokler so moj dober oče še živeli, sem svojo službo zvesto opravljal, pa bi še tudi za naprej bil svoje dolžnosti na tenko izpolnoval, ko

*) Mesta na Švajcarskim.

bi moj gospodar ne bil preveč od mene terjal. Učredi, katera je bila moji skerbi izročena, se mi je neki oven tako privadil, da sem ga prav rad imel.⁴⁴ To pripovedovaje, gladi svojega ovna, kakor, da bi bil hotel reči: to je tisti. Pohlevno živinče vzdigne svojo glavo in liže prijazno njegove roke, kakor da bi bilo hotlo poterditi njegove besede. — „Zapuščen od vsega sveta, brez zlahte, mi je samo ta oven bil jedini pravi prijatelj. Sebi podelenega kruha sem polovico vselej njemu izdaval. Ta vbogi oven je bil tako priden, da bi se clo vi ne mogli tvegati s njim svoj kruh deliti. Ker sem vsaki teden nekoliko ovnov u mesnico oddal, se je sčasoma moja čeda tako zmanjšala, da mi je samo ta oven še ostal. Tudi njega zaklati mi gospodar vkaže, ako ravno sem ga prosil, da bi mu prizanesel. Poskusil sem bil se njegovemu vkažu se pokoriti — nože sem mu že bil zvezal, in moj nož se je že njegovega gertanca dotaknil, kar me ta revček tako milo pogleda — da mi je nož iz roke padel; kakor da bi mi bil sponašal: ti hočeš tudi mene, svojega najboljšega prijatelja na svetu vmoriti! Ne bodi mi sponosna moja slabost; solze so me polile, in jes sem svojemu gospodarju naravnost porekel, da mi je nemogoče to živinče zakljati. Te besede ga razkačijo, da me je imel kakor berača, ki se kam pritepe. — Res da jes nisem prav imel, pa temu je bila kriva moja mehkosercnost, in prijaznost ovnova do mene. Da kratko povem, gospodar me je odpravil; kar imam pri njemu zasluženega sem mu pustil, da bi tega bravca otel, ki me u moji revšini spremlja. Reven sem, pa ne porajtam, samo da je moj oven še živ.⁴⁴“

Bogati in pošten Genevčan, ki je za svoje veliko kmetijstvo ravno oskerbnika iskal, se ni dolgo pomislil, njega u službo vzeti, in ga oskerbnika svojega kmetijstva postaviti, ki je tako odkritosercno svojo spoštovanja vredno znotrajnost razodel.

Slovenski in madjarski jezik.

Dokler se Slovenci, kakor da bi kaj drugega

pisati ne imeli, prepirajo, kako bi se pridavnih imen rodivnik, dajavnik in družnik za možki in srednji spol na enim (singular) končal; alj na *iga, imu, im*; alj na *ega, emu, em*; in kako družnik na enem, in dajavnik na mnogem imen možkega in srednjega spola, alj na *am*, aljna *om*: prisposodablajo mnogi madjarski jezik s slovenskem, ter pripisujejo prvemu okroglost in lepoglasnost, poslednjemu gerčavost in gerdoglasnost. V razsodbo tega se spušajo veči del tisti, ki slovenskega jezika malo, madjarskega pa čisto nič ne razumijo.

Okroglost kakega jezika storijo: kratke in polnoglase besede, ki se na glasnike končajo in na nje izgovarjajo; gerčavost: dolge, terde na več tihnikov končane in na nje izgovorjene besede. Lepoglasje, alj gerdoglasje kakega jezika napravijo usta govornika. U ustah izobraženega človeka je vsaki jezik lepoglasen, ako bi stenga *) bolj gerčav in terd bil; a ustah prestaka pa clo najlepši jezik gerdo in terdo glasi. Ker se pa lepoglasje jezika vendar tudi na besedsokladje (Wortbau) vpira, pristavim za prisposodo, in razsodo kateri jezik madjarski, alj slovenski sposobniših lastnosti za lepoglasje ima, odpevek madjarske cerkvene pesme:

Ald meg Országunkat,
 Mi Magyar Hazánkat,
 Vezéreljed jóra,
 A' mi Királyunkat,
 Rontsd meg mi ellenséginket,
 A' kik üldöznek bennünket,
 Krisztus' Teste 's Vére.

*) Beseda „stenga,“ (morbit so tri besede u eni: a tem ga?) se pod Celjom pred pridavnimi imeni na drugi stopnji (Comparativ) po goslo sliči in pomeni nemški: noch so, u. p. stenga gerji, noch so hässlich, stenga lepši, noch so schön. Tej besedi nismo mogli dozdej na kraj priti. Prav bi nam vstregel kdor bi nam hotel to besedo razuditi in razložiti.

Kdor hoče o madjarskim besedoskladju še kaj več zvediti, naj bere več drugih madjarskih napisov n. p. napis madjarskih bankovcov itd. in naj jih prispodablja s našimi besedami, in ako se mu oči še niso skalile, bo moral reči, da je na madjarskih besedah več gerč ko na naših; da je naš jezik bolj zakrožen, ko madjarski. Da bi pa vsaki prigovor zastran tega odvernil, pristavim, da se tihniki u madjarskih besedah ne zamolčujejo kakor n. p. u francozkim. Njih tihniki se vsi in povsod izgovarjajo kakor naši, razun u sledečih sostavah:

madjarski	cz	je	naš	c	Ko bi nas nekdam naši učeniiki nebili učili svoj jezik zaničevati, morbit bi mi pri unajnih narodih u boljem imenu bili, ko smo do zdaj. Pa ker smo se sami zaničevali, nas tudi drugi nečejo spoštovati. Madjari so u tej reči sami sebi veliko boljši, ko smo si mi. S ustmi in s per-
„	cs	„	„	č	
„	ch	„	„	č	
„	gy	„	„	gj, dj	
„	ly	„	„	lj	
„	ny	„	„	nj	
„	s	„	„	š	
„	sz	„	„	s	
„	ts	„	„	č	
„	ty	„	„	tj	
„	zs	„	„	ž	

resom hvali in zagovarja vsaki Madjar svoj jezik, in to je hvale vredno. Kar še nikdar nobene slovnici pristavleno bral nisem, se bere na naslovu neke madjarske slovnice: Sprachlehre der *schönen* madjarischen Sprache, ki še ni tako dolgo, kar je na svitlo prišla. U tretjim natisu madjarske slovnice za Nemce, katero je Janes grof Mailáth 1838 u Pešti izdal, in jo Krescencii grofici Szechenyi posvetil (gewidmet) se u posveti bere: da bi madjarski jezik poglavar vsega sveta postal, ko bi vsaki, kateri njegovo slovnico u roke dobi, grofico vidil in slišal, kako ljubko in urečljivo (bezaubernd) se madjarski jezik iz njenih ust snuje.

To se vendar pravi sam sebi dober biti, in svojo robo hvaliti. Nam scer ni treba lepote svojega jezika po takim potu razglaševati, ker se dobra in lepa roba sama

evali in priporoča; pa spodobi se, da se privadimo književni slovenski jezik književno, po šolsko govoriti. Ako Madjari svoj gotovo terdi jezik razumijo tako zakročiti, da ga razun njih tudi unajni lepoglasnim imenujejo, se bo to na našim jeziku toliko laglje izpeljati dalo, ker očitno več sposobnosti za lepoglasnost ima. Tistimu, ki se med izobražene šteje, se prav slabo prileže, ako ga že prvi marn izda, da je Galilejec. Da bi se pa temu uklonili, je potreba, da pismena s tistim glasom izgovarjamo, katerega smo vsakem posebe u slovnica h prilastili. Razserdil bi se toraj, kadar slišim, kako Slovenci iz raznih krajev, ki se med književno učene štejejo tako svejega domačega zavijanjanja deržijo, da se sramujejo ravno zavolj tega med sabo slovenski govoriti. Kar se meni najbolj spotikavno vidi je, da književni Slovenci nek dajnega marburskega kroga, svoj „*u*“ zapustiti in s „*v*“, kakor se u nemškem jeziku glasi, zameniti nemorejo. Ravno tako malopridno je pri Slovencih na Krajskem in Koroškem izgovarjanje pismena „*v*“, katero spočetka, na sredi in na koncu kakor „*u*“ izgovarjajo, n. p. u besedah: *vino, voda, živina, njegov*, se sliši pri njih: *uino, uoda, žiuina, njegovu*. Ako je *v = u*, bi dosledno bilo eno teh pismen iz naše abecede izbrisati; ako pa *v ni = u*, terja doslednost da vsakemu pismenu posebni glas dajemo in pustimo. — Pa končajmo enkrat abecedne prepire in vtisnimo si globoko u serce prigovor: *duobus litigantibus tertius gaudet*.

Friderik erjavobradec. *)

Kar si Slovenci o kralju Matiašu pripovedujejo, to se pripoveduje pri Nemcih o cesarju Frideriku er-

*) To pripoved je podpisani mladenčič slovenski čbeli ponudil, katero smo razun nekoliko besed čisto tako natisnili, kakor smo jo dobili. S veseljem pristavimo, da je mladina nižjih latinskih šol u Celju začela zapopadati svoje prihodne dolžnosti do svoje matere Slave. Kakor mla-

javobradcu. Pravijo, da še ni umerl, tímveč, da bo sodnega dneva živel, do tistod pak bo pod gol Kyfhausen **) skrit spal, in kadar bo na svitlo prišel, bo svoj škit na suho drevo obesil, katero se bo po tem obzelenilo, in bolji časi bodo nastopili. Včasi govori s ljudmi, ki u goro pridejo, nekteri so ga tudi zunaj vidili. Po navadi pa sedi za krogloj kamnitoj mizo, in spi glavo na roko naslanjaje. S glavoj zmirom prikimavlje, in s očmi vedno treple. Brada mu je velika zrastla, kakor nekteri pravijo: skoz kamnito mizo, nekteri: okol mize. Do tistod dokler se bo prebudil, mu bo morala trikrat krogolino mize obseči, zdaj jo še le dvakrat obseže.

Nekega kmeta, ki je 1669 tam mimo žito vozil, je neki mali možiček u goro peljal, kjer je moral žito iz vreč (Säcke) izsuti in si jih s zlatom napolniti. On je vidil cesarja čisto okornega sedeti. Tudi nekega ovčarja je tisti možiček u goro peljal, katerega je cesar prašal: „alj še zletajo vranovi okol gore?“ Ko ovčar na to prikine, je cesar zavpil: „Tak še moram za naprej sto let spati.“

G. Kosjek,
štertošolc u Celju.

Najsrečnejši. (Konec.)

Grófovo se 'zjasne lice,
„Ha! nebeški glas je to!
Našli smo zdaj gnjezdo tice,

de tičice, pred, ko se raspeljajo, in pred ko se po uraku spustijo, na kraju gnjezda svoje mlade perutice poskušajo; tako se tu mnogo slovenskih mladenčev že zdaj poskušajo, kako bi svoj materi Slavi nekđaj koristiti mogli. — Le naprej mili sinčiči Slave! katerimu še perutnice služiti nečejo, naj ostane še u gnjezdu, dokler se ugodnja. Pa ne dajte se motiti po tistih, ki že godni, svoj rod zaničujejo in se prevzetno ravnajo po izgledu metula u basni.

***) Gora u knežiji Schwarzburg = Rudolstadt.

Ta 'zbežala nam ne bo!“
 Tak besedi grof pajdašu,
 In zakliče „stoj!“ kočjašu.

Berž 'z kočije grof odsede,
 In za petjem teče v log,
 Kjer zagleda, kak iz sklede
 Kmetič je neslani sok.
 Bil je mož postave čverste,
 Za postaviti v perve verste.

Grof pristopi. „Že tak rano“
 Si vesel prijatelj moj?
 Teb' gotovo je neznano,
 Kaj so skérbi, kaj je joj;
 In kak vid' se ti 'z očesa,
 Vživaš tukaj že nebesa.“

„Vživam jih, Bogu bod' hvala!“
 Mu odverne Juri vnet;
 „Kdo srečnejši stan mi 'zmala,
 Ko je kmetški na tem svet?
 Če prav vsakdan ni nedelja,
 Vživam vendar dost' veselja.

Pa mi srečo to podpéra:
 V mojih persih čista vest,
 Milost božja, sveta véra
 Zdravo télo, čversta pest.
 S tem si zmorem tol'ko hleba
 Kol'kor vsakdan je potreba.“

„Naš'ga kralja kak smert davi,
 To“ grof reče, „mende veš;
 Vendar ga, nek prerok pravi,
 Ti ozdraviš, ako češ;
 Če kralj srajco tvô ogerne,
 Se mu zdravje spet poverne.“

„Srajco! — mojo — čudne reči,“^(*))

Jur osupnjen ves je djal:

„S njoj ne morem vam postreči,

Kar je v serci meni žal;

Srečen sem, ne smem tajiti, *

Pa od srajc ne gleštam ni.“^(**)

To zaslišat grof prebledne,

Ter se v misli ves zgubi —

„Srečne duše, joj! nobedne

V vsem kraljestvu najti ni!“

Tak zdihvaje v dvor pribali,^(**))

Ko so kralju luč prižgali.

Smešnjava.

Ko je predlansko leto neki uradnik kmetom razglasil, da smo novo vlado dobili, katro je konstitucio imenoval, so ga kmeti prašali, kaj bi to bilo konstitucija. Uradnik ki je hotel to prav po domače razložiti poreče: konstitucija je to, dosihmal je bu pauer pes, zdaj smo, pa vsi glih.

Odperti odpisi.

*Gdu. R. Vaše sestavki so nas prav razveselili, ker so pa za ta list prepozno prišli, bomo Vašim željam u prihodnem listu zadovoljili, pa nezamerite, ako bomo zerno iz prilike vzeto nekoliko posladkali; saj veste, da čbela pogine, ako žalec u koži pikjnjenega pusti. Gdu. J. V. Sčasoma bomo Vaše izgled natisnili, Gdu. P. C. Vaša osmertnica bi samo znancom pokojnega dopadla. * * * S politiko se čbela ne sme pečati.*

Urednik.

*) Reč = beseda.

***) Baliti = iti.